

KONAĆ (58) *vb impf*

o oraz a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie).

inf konać (10). ◇ *praes 1 sg* konam (3). ◇ *3 sg* koną (7). ◇ *2 pl* konacie (1). ◇ *3 pl* konają (4). ◇ *praet 3 sg m* konął (6). *f* konała (2). ◇ *3 pl m pers* konali (1). ◇ *fut 2 sg m* konać będziesz (1). ◇ *imp 2 sg* konaj (2). ◇ *3 sg* niech koną (1). ◇ *1 pl* konajmy (3). ◇ *2 pl* konajcie (3). ◇ *con 2 sg m* byś konął (1). ◇ *3 sg m* by konął (2). ◇ *part praes act* konając (5).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Wykonywać, robić coś [w tym: co (10)] (11)*: *BierEz L4v*; oto Djábelftwa wyganiám/ i vzdráwianiá dźis i iutro konám *MurzNT Luc 13/32*; Zá czyiem rofkazaniem buduiećie ten dom y to przykryćie/ y ine wśfyłtkie rzeczy konaćie [*et alia omnia perficitis*]? *Leop 3.Esdr 6/4, 3.Esdr 6/11*.

Zwrot: »konać drogę« = iść; *iter facere PolAnt [szyk zmienny] (2)*: *MurzNT Mar 2/23*; Názaiutrz gdy drogę konał/ vyrzał miedzy chory Angielłkimi/ w Prorockim y Apostołłkim pocźćie/ dużę Páwła *SkarŻyw 52*.

a. *Realizować (5)*: Ale kiedy go pan czyni pocźći/niechay fie iákoby trofzkę zbrania/ pokázuiącz iż tho zá wielką rzecz v łiebie poczyta/ czym go pan nádárzyć/ á ozdobić chce/ áby pan tym vśilniey/ y z więtfzą chęcią konał ono. *Górndworz K8v*.

konać w kim (1): ráczże ich [*wodze*] Pánie przymnażać/ á fwoie spráwy w nas konać. *ArtKanc K12v*.

Zwrot: »konać wołą« [*szyk zmienny*] (2): *ArtKanc A10*; Acz pofeł muśi konać wołą Páná fwego *KmitaSpit C4*.

W przeni (1):

Zwrot: »wołą konać« (1): Mężne u ciebie serdce jako topor, który Przez drzewo snadnie idzie, przypadając z gory, I tram ciesze a wołą cieśle swego kona. *KochMon 21*.

2. *Doprowadzać do końca czynność zaczęłą, czasem po przerwie (często o prowadzeniu rozmowy lub dyskusji); finire, insistere, persequi Mącz, Cn; continuare, ad exitum deducere a. pervenire, perducere ad culmen a. ad exitum a. ad summum, pergere, perstare, pertendere, pertexere inceptum a. orsa, proferre Cn [w tym: co (18)] (22)*: Zathym kazanye przerzeczeni doctor konall slovy on nyepamyątha kthoremi *LibMal 1554/190*; *Mącz 397a*; Tum być począł ónym Káplánem: iáko o mnie prorokowano wedle porządku Melchifedechá Káplaná: thóż wy káplánftwo konayćie *BialKat 343v*.

W przeciwstawieniu: »począć (a. poczynać, a. zacząć)... konać« (4): *WujJud 235*; Ołtátek/ iáko zácźnie/ Ták fortuná niech kona *KochPieś 10*; Włodarz [...] wśelkie roboty poczynąć y konać/ Pánu kiedy y łobie powinien. *GostGosp 18*; *RybGęśli C*.

W charakterystycznych połączeniach: *granice konać, kapłaństwo, kazanie, małżeństwo, robotę, wiersz; konać słowy; statecznie konać (2), z pilnością*.

Zwroty: »do końca konać« (1): Abowiem ci Konárłcy táki zwyczáy máia/ Gdy co poczną łtátecźnie do końca konáia. *Paprpán Rv*.

»konać co się poczęło (a. zaczęło) itp., [co] poczęte (a. zaczęte)« [*szyk zmienny*] (4 : 4): Ale iuż ty pánie Pápifto któryś łobie odpoczynał/ w rozmowie moiey około dzielności: czás iest ábyś konał to coś począł *OrzRozm R2v*; *Persequor, [...] poczęte rzeczy konam Mącz 385d*; *OrzQuin R4v*; *Paprpán Rv*; Konaymy rzecz poczętą/ będziem my rządnieyśze. *BielSjem 8*; *KochPam 84*; *Swátayże*

iuż bezecna/ konay coś zączeń/ Vbiéray/ ściél w łóżnicy/ iákoś fie podięłá. *GórnTroas* 59; Czás Mułae iuż przychodzi/ poczęty konaycie Wierfz wefelu *SapEpit* A4v. [*Ponadto w przeciwstawieniu 4 r.*].

»konać przedsięwzięcie, co się przedsięwzięło« [szyk zmienny] (1 : 1): Ale kiedy człowiek/ thák dáleko w tey mierze zábrnie/ iż bez fwey wielkiey lekkości/ cofnąć fie ná zad nie może/ tám iuż nielza/ iedno konać Ithátecznie/ fwoie przedięwzięcie. *GórnDworz* E2; *BielSjem* 18.

»konać rzecz« [szyk zmienny] (4): *Mącz* 385d; czekał káždy/ komuby mowić kazano/ iefli pánu Myłzkowłkiemu/ áby rzecz o dworzáninie konał/ czy pánu Kołtce *GórnDworz* V5, Aa2; *BielSjem* 8.

Szereg: »kończyć, (i) konać« (2): *Mącz* 127d; łámi Kommiłsarze przedię gránice kończyć y konać [*prosequi et finire JanStat* 406] będą powinni *SarnStat* 841.

W przeni (1) : Iáko łzy ma hámowác? które žal ferdeczny wyćifka/ nie ináčéy ieno iáko wieczny/ Wodę z fkáły zdroy pędzi/ á tá niewftracona Szrodkiem nieofufzonéy łáki fwoy pław kona. *KochFrag* 52.

3. Umierać, być w agonii; agere animam, exspirare Mącz, Cn; ducere horas extremas Mącz; accedere ad finem mortalitatis, agonizare, anima exspirata concidere, linqui animo, ad extrema fatorum venire Cn (24) : *BierRaj* 23v; Choczya wydzys iż iuż kona. Gdy kko [!] opieniędzach mowy Wnet podniefzie kazdy głowy. *RejKup* f4; *Leop Mar* 5/23; *Mącz* 5d, 95d, 409a; *ModrzBaz* 31; y po dwu godzinách konáiąc rzekłá: owo brát moy ná łąd mię Chryłtułow prowadzi. y to mowíąc vmárlá. *SkarŻyw* 311; Gdy konáli wielkie ziemie trzęsienie/ wiele kościołow bálwochwálłkich obáliło *SkarŻyw* 553, 373, 463; *ArtKanc* R17; *ActReg* 132; Ták ia mrąc żyię: konam ták żywotá Dochodzę *GrabowSet* Qv; *WujNT Mar* 5/23, s. 218 *marg*; *SiebRozmyśl* I; *SkarKaz* 422b; *GosłCast* 2; Gzemuś zwyczáy zmieníłá? (rzekłá gdy poznáłá Kołtczanká śmierć mácochy/ á łámá konáłá) Przed tobám ia chadzálá/y zięta chorobą/ Przed tobą droga mátko/ przecz konam zá tobą? *SzarzRyt* D2, Cv.

Zwrot: »konać w zabiciu« (1): Niektorzy twierdzą/ iż kopyto fkráyne od lewey przedniey nogi łośiey/ gdy bywa vrznione w ten czás gdy łoś kona w zábićiu: iefł wielką obroną tych co ij przy łobie nołzą *SienLek* 60.

W przeni (1) :

Szereg: »mdleć i konać« (1): Każełz przyniofęc wody? (–) Gdy máiętność moiá Tu mdláłá y konáłá, w ten czás ią potrzebá Było odlewác. *CiekPotr* 82.

4. Dręczyć, doświadczać [kogo] (1) : TAKże/ z poránku poczawłzy/ moy Pánie/ Konać mnie będzielz/ áż cięmna noc Przyidzie? *GrabowSet* G4v.

Synonimy: **1.** czynić, sprawowác; **2.** kontynuowác, prowadzić, wypełniać; **3.** umierać; **4.** cisnąć, dogarać, dojmowác, dokuczac, dolegać, donaglac, dopiekać, dotykać, dożegać, dręczyć, gabać, gnąbić, gnieść, karać, męczyć, nędzić, nękać, nucić, popuszczac, przenaśladowac, przyciskać, przypiekać, ruszac, szkodzić, ściskaç, trapić, trestac, ucięgać, upychać.

Formacje współrdzenne: dokonać, dokonać się, pokonać, przekonać, skonać, skonać się, ukonać się, wskonać, wykonać, wykonać się; dokonawac, dokonawac się, przekonawac, skonawac, skonawac się; dokonywac, dokonywac się, pokonywac, przekonywac, ukonywac, ukonywac się, wykonywac, wykonywac się; kończyć, kończyć się, dokończyć, dokończyć się, skończyć, skończyć się, wykończyć,

wykończyć się, zakończyć; dokończyć, skończyć, skończyć się, zakończyć; dokończawać się; dokończywać, dokończywać się, skończywać, skończywać się.

Cf **KONAJĄCY, KONAN, KONANIE**

MM